

Den stora koalitionen

Så har den nya socialdemokratiska regeringen tillträtt i all sin glans. Betyg har den redan hunnit få i massmedia och säkert är omdömet riktigt att det vilar en hel del av "Palme-gäng" över regeringskretsen. Särskilt påtagligt är detta när det gäller de två hitintills förment opolitiska herrar som dock redan när de beträder utrikes- respektive justitieministerposten har partiboken i fickan.

De borgerliga partierna bör ha bevittnat regeringsbildningens behandling i massmedia med en viss avund. Läckorna från socialdemokraternas interna överläggningar har varit få och personspekulationerna begränsade. Annat var det 1976 när massmedia bedrev en ohämmad nyhetsjakt i riksdags- och kanslikorridorer. Tystnadens och konformismens samhälle kom inte då, som Palme påstod. Det är nu en sådan utveckling hotar.

Regeringen Palme har nu att möta verkligheten. Att denna skall betvingas utan hänsyn till givna vallöften och till de anklagelser gentemot de borgerliga för reallönesänkningar och social nedrustning, som förde socialdemokraterna till makten, det har regeringen redan hunnit visa i och med den 16-procentiga devalveringen och förhandlingen med pensionärerna.

Devalveringen gör i lönnedom vad Olof Palme beskyllde de borgerliga för: den sänker svenska folkets levnadsstandard. Men den gör det genom prisstegringar och fördyrade levnadsomkostnader i stället för genom den öppna och för alla synliga sparsamhetens politik, som de borgerliga gjorde sig till tolk för.

De borgerliga sökte bekämpa inflationen, hålla tillbaka skattetrycket och ge-

nom besparingar på den offentliga sektorn ge utrymme för de produktiva krafterna. Socialdemokraterna klämmer med prisstegringar och skattehöjningar som vapen åt den privata konsumtionen för att både ge utrymme för en fortsatt expansion av den offentliga sektorn samt, med devalveringens hjälp som det sägs, få fart på produktionen.

Greppet kan synas djärvt, men är det någon som tror att det lyckas i ett land med en alltför stor offentlig sektor där redan i dag 67% av bruttonationalprodukten omhändertages av det allmänna? Och vad kommer löntagarna att säga om reallönesänkningarna i avtalsrörelsen?

Den socialdemokratiska regeringens akilleshäla är att dess samhällsrecept är föråldrat. Det svenska samhället försvagas och förkvävs i dag av en övertung offentlig sektor. Sveriges välfärd måste tryggas i en frigörelse av ekonomin.

Socialdemokraterna hyser en närmast överjordisk tro på välsignelsen av offentliga ingripanden. De förmår inte inse det ändå tämligen självklara i att investeringar och arbetsinsatser missgynnas av att påläggas mera kostnader och mera restriktioner.

Förmodligen – och tyvärr – finns det en mera direkt och handfast bas för kravet på mer offentlig makt än tron. I själva verket är det strävan att bygga ut den offentliga eller kollektiva sektorn av samhällsekonomin som utgör själva kttet i den socialdemokratiska partibyggnaden.

Kan man tänka sig fackliga organisationer som har som huvudkrav minskad facklig makt? Kan man tänka sig en hyresgäströrelse som kräver minskad makt för hyresgästkollektivet? Kan man

tänka sig en konsumentkooperation som kräver större rörelseutrymme för de privata handelsmännen?

Självfallet inte. Organisationerna är till för och uppbyggda för att formulera och driva intressekraven på stärkt position för de egna kollektiven.

Men hela denna intressebevakning bygger på att det finns en motpart och att nationens ledning fungerar som skiljedomare. Men så är det ju inte när socialdemokraterna innehar regeringsmakten. För det socialdemokratiska partiet finns inte i annan skepnad än som summan av alla de olika organisationerna. Regering och riksdagsmajoritet formar då ingen oberoende ledning som skiljer och dömer mellan motstående intressen. I stället har en intressekoalition bildat majoritet och regering. Och kittet i denna koalition är utbyggnad av den kollektiva sektorn. Denna stora koalition kommer aldrig att se verklighetens krav på minskade skatter, färre regleringar och mindre offentlig sektor. För det skulle vara att förneka den faktor som såväl delarna som koalitionen helhet definieras av och bygger på.

Uppenbarligen har Olof Palme insett denna den egna maktens realitet. Han har också i attityd och retorik anpassat sig till det korporativa samhällets imperativ. Regeringen måste ha acceptans från pensionärerna. Regeringen måste ha sanktion från löntagarna om vinsterna skall öka. Etc, etc.

I det korporativa samhällets förhandlingsekonomi tilldelas ett stort antal organiserade intressen vetorätt. Den demokratiskt grundade offentliga makten utövas inom de gränser som alla dessa olika veton uppställer.

Men detta gäller endast om de organiserade intressena ges reell makt som de kan utnyttja i förhandlingsekonomin stora spel. Med en socialdemokratisk regering har intressena makt därför att de utgör regeringens egen maktbas. Med en borgerlig regering har intressena inte den makten. Men intressenas formella ställning kommer sannolikt att förstärkas i en fortgående maktintegration. Så småningom finns i så fall organisationernas makt där utan en socialdemokratisk regering. Detta kan ske genom löntagarfonder och genom ett ökat inslag av förhandlingstvång och representation i olika organ för organisationerna. Så småningom har då blandekonomin ersatts av den korporativa förhandlingsekonomin som ekonomiskt system. Det definieras bl a av att de beslut som fattas är beroende av sanktion från de berörda intressenas sida. Sanktion kommer aldrig att frivilligt ges för avskaffande av den korporativa makten som sådan. Och då kommer varje regering att vara en regering av typ Palmes ministär av 1982 – dvs en regering som inte förmår bryta en obeveklig utveckling mot ett kollektivistiskt samhälle som når ständigt högre utvecklingsfaser.